

GEEN PARASIET, maar motor voor NIEUWE ECONOMIE

Gezien de draconische bezuinigingen op de kunst- en cultuursector lijken beeldend- en podiumkunstenaars te worden opgeleid voor de armoede. Immers de dorst van zogenaamde subsidieslurpers kan niet meer worden gelest door gebrek aan budget. Flauwekul, zo bestempelen de kunstopleidingen in Twente -AKI Artez Art & Design, Conservatorium en ROC Stars Agency- het veelbereden paradepaardje van de ultra-rechtse elite. Volgens hen worden studenten opgeleid als cultureel ondernemers met een brede scope die wel degelijk een waarde hebben voor de 'nieuwe' economie waar keiharde pecunia's niet de grootste factor zijn.

Helaas zijn er geen concrete cijfers om de economische omstandigheden van Twentse kunstenaars te peilen. TOM is zo razend benieuwd hoeveel afgestudeerden aan de kunstopleidingen betaald werk doen in de door bezuinigingen geteisterde sector, wat ze verdienen en wat hun economisch perspectief is. Kortom: hoeveel dragen zij bij aan het Bruto Twents Produkt? Helaas geven de statistieken van de Arbeidsmarkt Monitor Twente of de Twente-index 2012 geen uitsluitsel. Zelfs nationale cijfers omtrent de sociaal-economische positie van kunstenaars zijn schaars. Logisch, omdat de meerderheid zzp'er is en daarbij ook nog zeer veel diverse werkzaamhe-

den ontplooit. Ook de Kamer van Koophandel heeft geen relevante gegevens. Uit het handelsregister blijkt dat het aantal zelfstandige podiumkunstenaars en entertainers in vijf jaar is toegenomen, maar dat zeg niets over hun economische positie.

MEESTE AFGESTUDEERDEN GEVEN NIET HUN GELD UIT IN TWENTE

Monitoring van alumni van AKI Artez en het Conservatorium staat in de kinderschoenen. Verhalen over beginnende carrières komen uit mondelinge overlevering, staan in de media of komen naar de oppervlakte na een bezoek aan een theater -of muziekgezelschap of expositie. "We zijn er mee bezig het contact te structureren en te versterken, maar dat gaat niet één, twee, drie", zegt directeur Juul Diteweg van het Conservatorium. Vanuit de jaarlijkse HBO-monitor lepelt Diteweg wel wat interessante gegevens op: 6 procent van de afgestudeerde Artez-studenten is werkloos, dat is slechts één procent meer dan de Saxion-studenten. En zo blijkt dat 78 procent van de Artez-studenten werk vindt dat past bij hun opleiding. Niet verkeerd, maar het geeft een enigszins vertroebeld beeld, want Artez heeft ook vestigingen in Zwolle en Arnhem, dus volwaardig Twents zijn de percentages niet.

Helaas voor Twente geven de meeste afgestudeerden aan het Conservatorium niet hun geld uit in Twente, zo stelt Diteweg. De alumni trekken weg naar hun vaderland Duitsland of naar elders. Vooral in de zogenaamde toegepaste kunstberoepen vinden alumni emplooi. Docent op een muziekschool, muziekdocent op een reguliere school of muziektherapeut voor dementerende ouderen in een zorginstelling. Vooral laatstgenoemd beroep is in trek: afgestudeerden kunnen na hun stage gelijk aan de slag. Daarnaast verdienen relatief veel afgestudeerden een boterham als musicus of dirigent bij amateurgezelschappen, zoals koren en orkesten. Diteweg: "Ik kom hen regelmatig tegen als ik een voorstelling bezoek. Ze verdienen een redelijk honorarium, zo ongeveer modaal. Studenten moeten zich breed oriënteren. Het is niet realistisch om te denken dat je altijd alleen als uitvoerend muzikant je brood kunt verdienen."

"Correlatie tussen economische groei en culturele activiteiten"

"DRAGENDE KRACHT VAN SAMENLEVING!"

Directeur Ronald Kox van AKI Artez raakt geprikkeld als kunstenaars worden afgeschilderd als maatschappelijke parasiteurs en subsidieslurpers. "Flauwekul! Kunstenaars zijn juist een dragende kracht van de samenleving!" Hij verwijst naar het promotie-onderzoek van Gerard Marlet over 'De aantrekkelijke stad'. Marlet becijferde dat de maatschappelijke waarde van podiumkunsten zo'n 30 miljard euro bedraagt. "De aanwezigheid van cultuuruitingen is voor mensen een belangrijke voorwaarde om zich in een stad te vestigen. Er bestaat direct een correlatie tussen economische groei en culturele activiteiten. Dat geldt ook voor een stad als Enschede".

Het feit dat kunstenaars over het algemeen vaker dan andere beroepsgroepen afhankelijk zijn van een uitkering en over het algemeen minder dan modaal verdienen (bron: Kunstenaars in Breder Perspectief, CBS, 2011), ontkent Kox niet, maar het irriteert hem zichtbaar dat onderzoeksinstanties als CBS veel waarde hechten aan financiën om de economische waarde van kunstenaars te duiden. "In de moderne economie zien we een omslag van welvaart naar welzijn. We maken studenten bewust dat (zoveel mogelijk) geld verdienen niet de enige wijze is om bij te dragen aan de maatschappij. Je dienstbaar opstellen aan de opdrachtgever, een gemeenschap leefbaar houden, naoberschap verlenen; het zijn minstens zo belangrijke aspecten van een informele economie die Twente kenmerkt."

Kox weet uit eigen ervaring dat veel alumni in het Twentse bedrijfsleven hun creatieve beroep uitoefenen. "De meeste afgestudeerden zwermen direct na hun studie in Twente uit naar het westen van Nederland, omdat daar de meeste productiehuisen en galerieën zitten, maar je ziet velen na vijf jaar weer terugkeren. In Twente wordt meer ruimte geboden om kunst te maken en te ontwikkelen en daar ook nog eens een goede boterham mee te kunnen verdienen. Ze hoeven niet eerst die dure atelierruimte terug te verdienen zoals in Amsterdam." Kox verwacht dat de invloed van internet ervoor zorgt

dat de alumni niet meer in groten getale verkassen naar het westen des lands. "Met een goede digitaal portfolio trek je de aandacht van galerieën en hun bezoekers".

DROOMBAAN IS NIET MEER VANZELFSPREKEND

In Twente investeren bedrijven en instellingen bewust in kunstuitingen, al kan het volgens Kox beter. "Men moet het belang gaan zien dat werknemers beter renderen in een omgeving met cultuur".

ROC Stars Agency, een soort leerproductiehuis op mbo-niveau voor onder meer muziek- en theaterartiesten die in de praktijk de nodige ervaring opdoen, heeft met circa 40 bedrijven contact. Coördinator Willem Habers: "Dat varieert van Concordia en Hof 88, Rabotheater en Metropool tot castingbureau's, muziekstudio's, artiestenbureaus en zelfs pretparken. Het aantal blijft stabiel. De eigenaar van het Giga Konijnenhol in Beerze laat elk jaar een nieuwe musical produceren waar onze studenten van profiteren. Laatst sprak ik één van onze afgestudeerden die als wachtrij-entertainer in De Efteling optreedt. Hij vermaakt de wachtrijen met acts. Volgens hem heeft hij een pracht van een baan!"

Vorig jaar studeerde de eerste lichting studenten af; 37 in totaal. Het merendeel stroomt door naar Artez Art & Design of Conservatorium in Enschede of wordt zzp'er. "Een vaste baan bij een gesubsidieerd gezelschap kun je vergeten. Daar is flink het mes ingezet. Daarom leiden wij onze student op als cultureel ondernemer in plaats van uitvoerend artiest. Musiconomie is een vak bij ROC Stars. Daar leert een student wat auteursrechten betekenen, hoe een VAR-verklaring in elkaar steekt en uiteraard leert hij de fijne kneepjes van marketing."

Volgens Habers is het helemaal niet meer vanzelfsprekend dat een kunststudent zijn droombaan krijgt. Hij of zij dient zich breed te oriënteren op de arbeidsmarkt; waar heeft de maatschappij behoefte

aan en waar valt geld in te verdienen. Habers tot slot: "Er is veel behoefte aan entertainers op bedrijfsfeesten of pretparken. Daarmee kan iemand zijn geld verdienen, terwijl hij daarnaast nog zingt in een coverbandje. De kunstenaar die in zijn levensonderhoud wil voorzien is hybride bezig."

SOCIAAL-ECONOMISCHE WEETJES

Het CBS-rapport *Kunstenaars in Breder Perspectief* uit 2012 schetst een statistisch beeld van de positie van kunstenaars op de arbeidsmarkt in Nederland.

De belangrijkste conclusies zijn:

- in Nederland werkten in 2009 130 duizend kunstenaars (laatste meting). Dat aantal is waarschijnlijk gestegen.
- slechts 12 procent van de kunstenaars werkt in de creatieve industrie; het gros is actief in de zakelijke dienstverlening
- 57 procent van de kunstenaars werkt zelfstandig
- 7 procent van de kunstenaars krijgt een WW of bijstandsuitkering
- kunstenaars hebben vaak een lager dan modaal inkomen. CBS berekende zes jaar geleden dat 50 procent van de zelfstandig beeldend kunstenaars niet meer dan 10.000 euro per jaar opstrijkt.
- 59 procent van de werkende kunstenaars genoot een kunstopleiding.

Bronnen

- De hybride kunstenaar, Expertisecentrum Kunst en Vormgeving, AKV/St. Joost, 2012
- Magazine *Artez* 'Nooit werkloos'
- *Kunstenaars in breder perspectief*, CBS, 2011